

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVASIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQL
O'quv-uchkubiy boshqarma
№ 92
« » 20 y.

“Tasdiqlayman”
Namangan muhandislik-
qurilish instituti rektori
Sh. T. Ergashev

IQTISODIYOT NAZARIYASI 1,2
FANNING O'QUV DASTURI

Bilim sohalari:	400 000 -	Biznes, boshqaruv va xuquq
Ta'lim sohalari:	410 000 -	Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishlari:	60410100 -	Iqtisodiyot *
	60410200 -	Buxgalteriya hisobi
	60410800 -	Menejment

Namangan – 2024 yil

Fan/modul' kodi IQN11210	O'quv yili 2024-2025	Semestr 1-semestr 2-semestr	Kreditlar Jami kreditlar 1-semestr - 5 2-semestr - 5
Fan/modul' turi Majburiy fanlari	Ta'lim turi O'zbek	Haftadagi dars soatlari 5	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil Ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Iqtisodiyot nazariyasi 1,2	Jami - 150 1-semestr m 36/ a 38 2-semestr m 38/ a 38	150 Kurs ishi 1 Jami - 300 1-semestr - 150 2-semestr - 150
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga iqtisodiy bilimlarning nazariy asoslarini, iqtisodiyotdagi asosiy tushuncha va kategoriyalarni, iqtisodiy qonunlar va printsiplarni o'rgatish hamda amaliyotda ularni qo'llay olish xususiyatini shakllantirishdan iborat Fanning vazifasi - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini o'rgatish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali iqtisodiy muammolarni echish yo'llarini topa olish qobiliyatini shakllantirish. Fanning asosiy vazifalari quyidagilarni o'z ichiga oladi: <ul style="list-style-type: none"> > iqtisodiy atamalar, kontsepsiya va nazariyalarini bilish va tushunishni o'rgatish; > iqtisodiy ma'lumotlarni qayta ishlash jarayonida asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlardan foydalana olishni o'rgatish; > iqtisodiy taxlil qila olishni o'rgatish; > iqtisodiy g'oyalarni yozma ravishda mantiqiy va aniq tasvirlashni o'rgatish; > iqtisodiy tadqiqot olib borishda iqtisodiy kontseptsiyalarni qo'llay olishni o'rgatish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-semestr uchun mavzular 1-mavzu. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti va bilish usullari Iqtisodiyot tushunchasi, uning tarkibi va tuzilishi. Iqtisodiy faoliyat va takror ishlab chiqarish jarayoni. Iqtisodiyotning bosh masalasi va uning ikki tomoni: Iqtisodiyot fanining predmeti. Iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar. Iqtisodiy qonunlarning turkumlanishi. Iqtisodiyot fanining vazifalari. Iqtisodiyot nazariyasining boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi. Iqtisodiy qonunlar va jarayonlarni ilmiy bilishning usullari. Ehtiyojlarning mazmuni va ularning turkumlanishi. Iqtisodiy resurslarning mazmuni va uning turlari. 2-mavzu. Iqtisodiyot nazariyasi fanining shakllanishi va rivojlanishida iqtisodiy ta'limlarning o'рни Iqtisodiyotga oid bilimlarning shakllanishi va rivojlanishi. Qadimgi Sharq va G'arb xalqlaridagi iqtisodiy g'oyalar. Iqtisodiyot nazariyasining fan sifatida		

shakllanishidagi asosiy oqimlar: merkantilizm, fiziokratlar, ingliz klassik iqtisodiy maktabi, marksizm va marjinalizm. Hozirgi zamon iqtisodiyot nazariyasidagi asosiy oqimlar.

3-mavzu. Klassik davrgacha bo'lgan qadimgi iqtisodiy ta'limotlar. Merkantilizm iqtisodiy ta'limoti

Iqtisodiy fikr, g'oya, qarash, ta'limotlarning paydo bulishi va rivojlanishining tarixiy jarayoni. Qadimgi Sharq davlatlari iqtisodiy taraqqiyotining muammolari, xususiyatları. Qadimgi Bobil davlatining g'oyalari. Qadimgi Misrdagi iqtisodiy g'oyalari.

Hamurabi qonunlari. Qadimgi Xindistonning iqtisodiy g'oyalari. Manu qonunlari. "Artxashastra" traktati. Qadimgi Xitoy iqtisodiy fikrlari. Konfutsiychilar va legistlarning ta'limoti. Guan-tsi traktatlari. Ilk sotsial (ijtimoiy) utopiyalar. Zardushizm (Ovesta)dagi iqtisodiy g'oyalar.

Qadimgi Gretsiya iqtisodiy qarashlari. Ksenofont. Afloton (Platon)ning iqtisodiy g'oyalari. Aristotelning iqtisodiy qarashlari. Qadimgi Rimning iqtisodiy konsetsiyalari. Ilk merkantilizm monetar tizimi. Tomas Mann (Angliya), Kolbertizm, Monkreten (Fransiya). David Hyumaning iqtisodiy qarashlari. Merkantilizm va proteksionizm siyosatining ayrim mamakatlardagi ko'rinishi: Italiya merkantilizmi, Angliya- proteksionizmi, Fransiya-kolbertizmi. Merkantilizmning tarixiy taqdiri.

4-mavzu. O'rta asrlar iqtisodiy qarashlari.

Markaziy Osiyo mutafakkirlarining iqtisodiy qarashlari. Temur va temuriylar davridagi iqtisodiy siyosatning xozirgi davr uchun ahamiyati. Marginoniymning iqtisodiy fikrlari. Forobiy, Beruniy, Ibn Sino asarlaridagi iqtisodiy fikrlar. Yusuf Xos Xojib va Rab'uzziy g'oyalarning xozirgi davrdagi ahamiyati. Amir Temur va temuriylar davridagi iqtisodiy g'oyalar va iqtisodiy siyosat. Temur va temuriylar davridagi iqtisodiy siyosatning xozirgi davr uchun ahamiyati.

5-mavzu. Klassik iqtisodiy maktabning vujudga kelishi, rivojlanishi va yakunlanishi

Klassik iqtisodiy maktab vujudga kelishining tarixiy shart-sharoitlari. Uilyam Petti asarlari, uning merkantilizmga munosabati. Per Buagiberning qiymat talqini, iste'mol va ayirboshlash qiymati, pulga munosabat. Fiziokratizm. Fransua Kene asarida merkantilizmni tanqid qilinishi. Fiziokratlarning iqtisodiy dasturi. «Tabiiy tartib» konsepsiyasi. Kenening bosh asari «Iqtisodiy jadval»da ijtimoiy takror ishlab chiqarish jarayonining tahlil yetilishi va uning ahamiyati. Fiziokratlar iqtisodiy ta'limotining ahamiyati va tarixiy taqdiri.

A.Smit asarlarida klassik maktab g'oyalarning yanada rivojlanirilishi. Rikardo modeli, davriy muammolar: don qonuni, tabiiy qurol va javobgarlik. T. Maltus nazariyalari. J.S.Mill va uning qarashlari. J.B.Sey va uning metodologiyasi. F. List va uning «Siyosiy iqtisod» sistemasi. Germaniyadagi tarixiy maktabning asoschilari Sismondi, Prudon va Rodbertus. Karl Marks va uning klassik iqtisodiyot haqidagi tanqidiy fikrlari.

6-mavzu. Marjinalizm iqtisodiy ta'limoti

Jevons, Menger va ularning me'yoriy tahlil asoslari. Marjinal taxlilning kengayishi: keyingi marjinalizm. Marjinal unumdorlik nazariyasi. Unumdorlikning

pasayib borish qonuni. Maxsulotning tugallanishi. Viksel tavor mahsulot haqida. Me'yoriy unumdorlik nazariyasining ahloqiy tomonlari. Me'yoriy unumdorlik bandlik nazariyasi sifatida. Me'yoriy unumdorlik nazariyasining tanqidi. Foyda va foiz. Kapital va foiz nazariyasi. Foiz muammosi. Bem Baverkning foiz nazariyasi. Fisher foiz haqida

7-mavzu. Neoklassik maktab iqtisodiy qarashlari. Keynes va keynschilik ta'limoti

Kembrij maktabi yoki yangi klassik (neoklassik) yo'nalish. Marshall uslub. Valras va umumiy muvozanat nazariyasi. Valrasning umumiy muvozanat qonuni. J.B.Klarkning iqtisodiy ta'limoti. Uning «Boyluk falsafasi» va «Boyluk taqsimoti» asarlaridagi iqtisodiy g'oyalar. V.Paretoning umumiy iqtisodiy muvozanat konsepsiyasi.

Keyns ta'limotining asosiy va yangi G'oyasi, bozor iqtisodiy munosabatlari tizimi mukammal va o'z-o'zini avtomatik ravishda tartibga solma olinishi. Maksimal darajada bandlikni va iqtisodiy o'sishni davlatning iqtisodiyotga faol aralashuvi ta'minlay olishi. Etakchi olimlar (J.K. G'elbreyt, M.Blaug), firmalar, monopoliya va oligopoliyalar faoliyatidagi tengsizlik nisbatan kichik doiradagi odamlarning faoliyati bilan bog'liqlik, bu tengsizlik prinsipi davlatning aralashuvi bilan tuzatilishi kerakligi.

8-mavzu. Monetarizm. Institutsonalizm. Neoliberalizm

Monetarizm nazariyasining mohiyati. Milton Fridmen va uning monetar nazariyasi. Monetarizmning asosiy qoidalari. Irving Fisher-ning ayirboshlash tenglamasi. M. Fridmenning pul qoidasi. Monetar konsepsiyasining keynschilikdan farqi. Paul Samuelson: Muvozanat va barqarorlik. Fridman va mikroiqtisodiyotga yaqinlashuv. Neoklassik va zamonaviy mikroiqtisodiy o'rtasidagi o'zaro farq. Institutsonalizmning asosiy xususiyatlari, evolyutsiyasi. T.Veblen g'oyalari. «Bekorchi sinflar nazariyasi» asaridagi iqtisodiy g'oyalar. J.R.Kommons qarashlari. U.K.Mitchell g'oyalari. J.K.Gelbreytning iqtisodiy qarashlari. Nomukammal bozor ta'limotlari. Chamberlen monopolistik rakobat to'g'risida. J.Robinsonning nomukammal raqobat nazariyasi. Monetarizm va neoliberalizm evolyutsiyasi. Fridmaning monetar maktabi. Xayek va Mizesning sotsialistik iqtisodga munosabati. Neoliberalizmning paydo bo'lishi va uning o'ziga xos xususiyati, belgilari. Lyudvig fon Mize neoliberalizmi. Fridrix Fon Xayekning ijtimoiy-iqtisodiy g'oyalari.

Valter Oyklen — iqtisodiy tizim tiplari to'g'risida. Lyudvig Erdxardning iqtisodiy islohotlari.

9-mavzu. Ishlab chiqarish jarayoni, uning natijalari va samaradorligi

Ishlab chiqarish omillari va ularning turkumlanishiga turlicha yondashuvlar. Ishlab chiqarish omillari to'g'risidagi nazariyalar.

Ishlab chiqarish jarayonining mazmuni va uning iqtisodiy asoslari. Ishlab chiqarishning tarkibiy tuzilishi. Ishlab chiqarish jarayonining ikki tomoni. Qisqa va uzoq davrda ishlab chiqarish hajmining o'zgarishi. Ishlab chiqarishning jamiyat hayotidagi ahamiyati. Ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishning o'zaro bog'liqligi.

Ishlab chiqarish imkoniyatlari va uning yegri chizig'i. Ishlab chiqarish funksiyasi. Keyingi qo'shilgan omil unumdorligi. Unumdorlikning pasayib borish qonuni. Ishlab chiqarishning mikro va makro darajasi. Ishlab chiqarish samaradorligi.

uning ko'rsatkichlari va hisoblash usullari. Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish yo'llari va omillari.

10-mavzu. Iqtisodiy tizim modellari

Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot bosqichlarini bilishga turli xil yondashuvlar: formatson, madaniylashgan, mulkiy, texnologik industrial, taraqqiyot va iqtisodiy rivojlanish hamda sikllik rivojlanish, darajasi jihatidan yondashuv. Ishlab chiqaruvchi kuchlar va ishlab chiqarish munosabatlari. Ishlab chiqarish usuli. Ijtimoiy-iqtisodiy formatiya. Ishlab chiqarishning texnologik usuli. Oddiy kooperatsiya, manufaktura va yirik mashinalashgan ishlab chiqarish. Industirlashishgacha bo'lgan jamiyat, industirlashgan jamiyat, yuqori industirlashgan (axborotlashgan) jamiyat.

Iqtisodiy tizim tushunchasi. Iqtisodiy tizim modellari: an'anaviy iqtisodiyot, buyruqli iqtisodiyot, bozor iqtisodiyoti. Bozor iqtisodiyotining rivojlanish bosqichlari: erkin raqobatga asoslangan va hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti.

11-mavzu. Mulkiylik munosabatlari

Mulkiylik munosabatlarining iqtisodiy mazmuni. Mulkiy obyekt va subyekti. Mulkiylikning iqtisodiy va huquqiy jihatlari.

Mulkiylik shakllarini o'zgartirish usullari: milliy lashtirish, davlat tasarrufidan chiqarish va xususiy lashtirish. Davlat mulkini xususiy lashtirishning usullari. O'zbekiston Respublikasida mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiy lashtirish jarayonini amalga oshirish bosqichlari.

12-mavzu. Tovar-pul munosabatlari

Ijtimoiy xo'jalik shakllari. Natural va tovar ishlab chiqarish, ularning belgilari va farqlari. Tovar ishlab chiqarishning vujudga kelishi va rivojlanishi sabablari. Iqtisodiy ne'mat, mahsulot, tovar va xizmat tushunchalari mazmuni. Tovar va uning xususiyatlari. Tovarining nafilligi. Tovar qiymatining miqdori. Nafillik turlari. Keyingi qo'shilgan miqdor nafilligi nazariyasi. Umumiy va aniq nafillik. Nafillikning pasayib borishi. Mehnat unumdorligi va intensivligining tovar qiymati miqdoriga ta'siri.

Qiymatning mehnat nazariyasi. Qiymat qonuni. Tovar qiymatining farqlanishi shart-sharoitlari. Qiymat paradoksi.

Pulning kelib chiqishi va mazmuni. Pul to'g'risidagi metallistik, nominalistik va miqdoriy nazariyalar. Pulning vazifalari: qiymat o'lchovi, muomala vositasi, jang'arish vositasi, to'lov vositasi. Hozirgi zamon pulining tabiati va mazmuni. Oltin va qog'oz pullarning o'zaro bog'liqligi. Naqd va kredit pullarning xususiyatlari.

13-mavzu. Bozor iqtisodiyoti. Bozor va uning tuzilishi

Bozor iqtisodiyotining subyektlari: uy xo'jaliklari, tadbirkorlik va davlat sektori. Bozor iqtisodiyotining asosiy belgilari. Bozor tizimining o'z-o'zini tartibga soluvchi mexanizmi. Klassik va hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti, ularning umumiy tomonlari va farqlari. Zamonaviy bozor xo'jaligi modellari.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida doimiy muammolarni hal qilish va resurslardan samarali foydalanish yo'llari. Bozor iqtisodiyotining afzalliklari. Resurslarni taqsimlashning samaradorligi.

14-mavzu. Bozor iqtisodiyotining mazmuni va uning rivojlanishi.

Iqtisodiy faoliyat va tanlov yerkimligi. Iqtisodiy manfaatlarining ta'minlanishi. Bozor iqtisodiyotining ziddiyatlari va salbiy jihatlari. O'tish davri va O'zbekistonning bozor iqtisodiyotiga o'tish hususiyatlari

Harakatlar strategiyasining hozirgi bosqichida O'zbekiston Respublikasini ijtimoiy - iqtisodiy rivojlanishning ustivor yo'nalishlari

Bozor tushunchasi va uning asosiy belgilari. Bozor mexanizmi. Bozorning obyektleri va subyektlari. Bozorning vazifalari. Bozorning turkumlanishi. Resurslar, mahsulotlar, daromadlarning doiraviy aylanish modeli va uning turlari. Bozor infratuzilmasi. Bozor infratuzilmasi turlari. Bozor infratuzilmasi tarkibi.

15-mavzu. Talab va taklif nazariyasi

Talab tushunchasi. Individual talab va bozor talabi. Talab qonuni. Giffen samarasi. Talab egri chizig'i. Talab miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar: tovarlar narhi, iste'molchi didi, bozordagi iste'molchilar soni, ularning pul daromadi, o'rni bosuvchi tovarlar narxi, kelajakda narx va daromadlar o'zgarishining ehtimoli. Oliy va past toifali tovarlar. Taklif tushunchasi. Taklif qonuni. Taklif egri chizig'i. Taklif miqdoriga ta'sir ko'rsatuvchi omillar: resurslar narxi va umumdorligi, ishlab chiqarish texnologiyasi, soliqlar va subsidiyalar, boshqa tovarlar narxi, narx o'zgarishining kutilishi, ishlab chiqaruvchilar soni. Iqtisodiy resurslarga talab va taklifning xususiyatlari.

Talab va taklif miqdorlarining mos kelishi. Qisqa va uzoq davrlarda talabning o'zgarishi. Bozor muvozanati. Xususiy va umumiy muvozanatlik. Talab va taklif yegiltuvchanligi va ularni belgilab beruvchi omillar.

16-mavzu. Narx va uning shakllanishi

Narxning mazmuni va uning obyektiv asoslari. Narx to'g'risidagi turli nazariyalar. Tovar xususiyatlarining narxlarda ifodalanishi. Narxning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar. Bozor iqtisodiyoti sharoitida narxning vazifalari. Narx turlari: ulgurji va chakana narxlar. Nuftuzli, demping va dotatsiyalangan narxlar. Shartnomaviy, yerkin va tartibga solinuvchi narxlar. Hududiy, milliy va jahon bozori narxlari. Narx diapazoni. Narx pariteti.

Narx tashkil topishining bozor mexanizmi. Sof raqobat sharoitida narxning shakllanish xususiyatlari. Sotuvchi va xaridor narxlari. Monopoliya sharoitida narxning shakllanishi. Umumiy taklif bo'yicha narx o'zgarishi. Monopsoniya sharoitida narxning shakllanishi. Umumiy talab bo'yicha narxning o'zgarishi. Oligopoliya sharoitida narxning shakllanishi. Narx siyosati va uning O'zbekistonda amalga oshirilish xususiyatlari. Narxlarni yerkinlashtirish yo'llari va bosqichlari.

17-mavzu. Raqobat va monopoliya.

Raqobatning mohiyati va obyektiv asoslari. Raqobatning turlari: tarmoq raqobat, oligopoliya va sof monopoliya. Raqobat shakllari: sof raqobat, monopolistik raqobat, oligopoliya va sof monopoliya. Raqobatlashish usullari: narx vositasida va narxsiz raqobat. G'irrom va halol raqobat. Demping narxlarni qo'llash. Raqobat kurashining zamonaviy shakllari: mahsulot sifatini oshirish, mahsulotni yangilash, xizmat sifati, reklama, servis, marketing va h.k.

Monopoliyaning mohiyati va uning vujudga kelishi sabablari. Kapitalning to'planishi va markazlashuvi. Monopoliyalarning turlari: iqtisodiy va tabiiy

monopoliyalar. Legal va sun'iy monopoliyalar. Lerner ko'effitsienti. Monopoliyalarning afzalliklari va ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari. Shumpeter gipotezasi.

O'zbekistonda raqobat muhitining kuchaytirish borasidagi chora-tadbirlar. Antimonopol qonunchilikning vujudga kelishi. Sherman akti-1980. Kleyton Akti-1914. Federal savdo Komissiyasi dalolatnomasi-1914. Sellar Kefauver akti-1950. Monopoliyaga qarshi siyosat. Davlatning tabiiy monopoliyaga qarshi tadbirlari. Monopoliyaga qarshi qonunchilikning shakllanishi. Monopolistik korxonalarni tartibga solish usullari. Monopoliyaga qarshi siyosatning natijalari.

18-mavzu. Omilli daromadlar va ish haqining shakllanishi.

Mehnat haqi. Ish haqi to'g'risida turlicha nazariyalar. Ish haqining mohiyati va iqtisodiy mazmuni. Nominal va real ish haqi. Real ish haqining darajasi va o'zgarishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.

Ish haqining taqabalanishi. Ish haqini tashkil qilish shakllari va tizimlari. Tarif tizimi. Minimal ish haqi.

Mehnat munosabatlari. Mehnat shartnomalari. Kasaba uyushmalarining tadbirkorlar va davlat bilan o'zaro munosabatlari. Kasaba uyushmalarining ish haqi darajasini oshirish yo'llari. Ishchi kuchi talabi va taklifini o'zgartirish. Kasb bo'yicha malaka darajasini litsenziyalash. Jamoa shartnomalari va ijtimoiy sug'urta tizimi. Mehnat munosabatlari tartibga solishda davlatning roli.

2-semestr uchun mavzular

19-mavzu. Ishchi kuchi bozori va bandlik

Ishchi kuchi bozori. Ishchi kuchiga talab va taklif hamda uni aniqlovchi omillar. Ishchi kuchi bozorining ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlari. Fillips yegri chizig'i. Ishchi kuchini takror hosil qilish. Ishchi kuchining miqdoriy aniqlanishi va sifat o'lehamlari. Nuftus qonuni. Aholining tabiiy o'sishi. Ishchi kuchi migratsiyasi va uning shakllari.

Ishchi kuchi bandligi to'g'risida turli xil nazariyalar. O'zbekistonda ishchi kuchi bandligini ta'minlash va ishsizlarni ijtimoiy himoyalash borasida davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari.

20-mavzu. Iste'molchining iqtisodiy huluqi. Naflilik nazariyasi

Iste'molchi huluqi nazariyasi. Naflilik funksiyasi. So'ngi qo'shilgan naflilik. Naflilikni maksimalashtirish qoidasi. Iste'molchi muvozanati. Befarqlik egri chizig'i. Befarqlik xaritasi. Iste'molchi budjetining cheklanganligi. Budjet chizig'i. Narx va daromadlar o'zgarishining iste'molchi tanloviga ta'siri. Naflilik, yalpi naflilik va keyingi naflilik tushunchalari. Iste'molchining afzal ko'rishi qoidasi. So'ngi qo'shilgan naflilikning pasayib borish qonuni. Yalpi (umumiy)naflilik va keyingi naflilik o'rtasidagi farq. Iste'molchi tanlovidagi befarqlik holati. Narx o'zgarishining budjet chizig'iga ta'siri.

21-mavzu. Tadbirkorlik faoliyati va tadbirkorlik kapitali

Tadbirkorlik faoliyatining mohiyati va iqtisodiy mazmuni. Tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish shart-sharoitlari. Tadbirkorlik faoliyatining shakllari: davlat, jamoa, xususiy, aralash va boshqa hosila shakllari. Kooperativ, xususiy va yakka tartibdagi tadbirkorlik. Korxonalar tadbirkorlik faoliyatining asosiy va boshlang'ich

bo'g'ini. Aksiyadorlik jamiyati va aksiyadorlik kapitali. Aksiya va uning turlari. Aksiya kursi. Dividend va ta'sislar foydasi. Aksiya nazorat paketi. Obligatsiyalar. Marketing, uning maqsadi, vazifalari va tamoyillari. Menejment korxonalarini boshqarish tizimi sifatida. Menejmentning maqsadi va vazifalari.

Tadbirkorlik kapitalining mohiyati. Tadbirkorlik kapitalining doiraviy aylanishi va uning bosqichlari. Tadbirkorlik kapitalining funksional shakllari: pul, umumiy kapital va tovar. Tadbirkorlik kapitali turli shakllarning doiraviy aylanishi xususiyatlari.

Tadbirkorlik kapitalining aylanishi. Asosiy va aylanma kapital, ularning farqli belgilari. Kapitalning aylanish vaqti va tezligi. Asosiy kapitalni takror ishlab chiqarish: jismoniy va ma'naviy yeskirishi hamda qayta tiklanishi. Amortizatsiya va uning normasi. Jadallashgan amortizatsiya. Asosiy va aylanma kapitaldan foydalanish samaradorligi va uning ko'rsatkichlari. Asosiy kapitaldan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari.

22-mavzu. Iqtisodiy harajatlardan foyda

Iqtisodiy harajat tushunchasi va uning turlari. Jamiyat va korxonalar harajatlari. Ishlab chiqarish harajatlarning mazmuni, tarkibi va turlari. Muomala harajatlari. Ichki va tashqi harajatlardan foydalanish. Doimiy va o'zgaruvchi harajatlardan foydalanish. Me'yordagi foyda. Doimiy, o'zgaruvchi va umumiy harajatlarning grafiki tasviri. O'rta harajatlardan foydalanish. O'rta harajatlarning yegri chizig'i. Keyingi qo'shilgan harajatlardan foydalanish. Harajatlarni minimallashtirish qoidasi. Qisqa va uzoq muddatli davrda ishlab chiqarish harajatlari. Ishlab chiqarish miqyosining ijobiy samarasi. Tannarx tushunchasi. Korxonalar (firma) ning pul tushumlari va foydasi. Harajatlardan foydalanish yegri chizig'i. Zarar ko'rmaslik nuqtasi. Umumiy foyda. Foydalanish tarkibi daromadlar yegri chizig'i. Zarar ko'rmaslik nuqtasi. Umumiy foyda. Foydalanish tarkibi topish bosqichlari. Foyda miqdoriga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Yalpi foydalanish taqsimlanishi. Iqtisodiy foyda va buxgalteriya foydasining farqlanishi. Sof foyda. Foyda normasi va massasi hamda ularni hisoblash. Foyda normasiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.

23-mavzu. Agrar munosabatlar va rentaning nazariyasi

Agrar munosabatlar va ularning bozor tizimidagi o'rni. Yerning resurs sifatidagi o'ziga xosligi. Yerning tabiiy va iqtisodiy unumdorligi. Qishloq xo'jaligida takror ishlab chiqarishning xususiyatlari. Yer mulkchilik va xo'jalik yuritish obyektini. Yerga egalik va yerdan foydalanish huquqi.

Yer rentasiga bo'lgan turli xil nazariy yondashuvlar va ularning tarixiy shakllari. Yer rentasining mazmuni va turlari: differensial renta, absolyut renta, monopoliya renta, undirma sanoat va qurilish uchastkalaridan olinadigan renta. Ijara haqi. Yerning narxi va uni belgilovchi omillar.

Agrar sanoat integratsiyasi. Agrar sanoat majmuasi va uning sohalarini. Agrar biznes va uning turlari. Dehqon va fermer xo'jaliklari. Agrofirma, agrar sanoat birlashmasi, agrar sanoat kombinatlari.

O'zbekistonda agrar islohotlarni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari. Erlarning meliorativ holatini yaxshilash choralarini. Shaxsiy tomoqalarning kengaytirilishi. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi tarkibiy tuzilishini takomillashtirish. Xo'jalik yuritishning samarali shakllarini rivojlantirish. Fermer xo'jaliklari yer maydonlari hajmini optimallashtirish. Qishloq joylarda ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilmamini jadal rivojlantirish.

24-mavzu. Milliy iqtisodiyot va uning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari. Milliy iqtisodiyotning mazmuni va uning tuzilishi. Makroiqtisodiyot. Makroiqtisodiy tahlil va uning vazifalari. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar.

Milliy mahsulotning iqtisodiy mazmuni va uning harakat shakllari. Yalpi milliy mahsulot va yalpi ichki mahsulot. Nominal va real yalpi ichki mahsulot. Narx indeksi. Yalpi ichki mahsulotning tarkibiy tuzilishi. Sof milliy mahsulot, milliy daromad va shaxsiy daromad. Yalpi milliy daromad. Xufiyona iqtisodiyot, uning o'lchamlari va namoyon bo'lish shakllari.

25-mavzu. Milliy hisoblar tizimi

Milliy hisoblar tizimi. YalMni hisoblashga qo'shilgan qiymatlar bo'yicha yondashuv. YalMni hisoblashga sarf-xarajalar bo'yicha yondashuv. Uy xo'jaliklarining iste'mol sarflari. Investitsion sarflar. Davlat sarflari. Chet elliklarning sarflari. YalMni hisoblashga daromadlar bo'yicha yondashuv. YalMni hisoblash usullarining atzalliklari va kamchiliklari. YalM va ijtimoiy farovonlik.

26-mavzu. Yalpi talab va yalpi taklif

Yalpi talab tushunchasi va uning tarkibi. Yalpi talab yegri chizig'i. Yalpi talab miqdoriga ta'sir etuvchi omillar: iste'mol sarflaridagi o'zgarishlar, investitsion sarflar, davlat sarflari, sof eksportdagi o'zgarishlar.

Yalpi taklif tushunchasi va uning tarkibi. Yalpi taklif yegri chizig'i. Yalpi taklif yegri chizig'idagi yotiq, oraliq va tik kesmalar. Yalpi taklif miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar: resurslar narxi va unumdorligining o'zgarishi, huquqiy me'yorlarning o'zgarishi.

Yalpi talab va yalpi taklif o'rtasidagi muvozanat va uning o'zgarishi. AD-AS modeli. Yalpi talab va yalpi taklif yegri chiziqning kesishishi. Xrapovik samarasi. Milliy bozorning to'yinchanlik darajasi. Taqchillikning iqtisodiy tabiati va uni bartaraf qilish yo'llari.

27-mavzu. Iste'mol, jamg'arma va investitsiyalar

Iste'molning mazmuni va uning turlari. Shaxsiy, umumiy va ijtimoiy iste'mol. Iste'mol fondi va iste'molchilik surflari. Jamg'arma va uning maqsadi. Iste'mol va jamg'arma o'rtasidagi nisbatning o'zgarishi. Iste'mol va jamg'arma darajasini belgilovchi omillar. Iste'mol va jamg'arma hajmiga daromaddan tashqari ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Iste'mol va jamg'armaga o'rtaacha va keyingi qo'shilgan moyillik va ularni aniqlash.

Iqtisodiy jamg'arishning mazmuni va uning manbalari. Ishlab chiqarish va noishlab chiqarish maqsadidagi jamg'arish. Jamg'arish normasi. Nominal va real jamg'arish.

Investitsiyalarning mazmuni va vazifalari. Investor va investitsion faollik tushunchalari. Investitsiyalarning manbalari va tuzilishi. Investitsiyalarga sarflar darajasini belgilovchi omillar. Yalpi va sof investitsiyalar. Yalpi investitsiya va amortizatsiya nisbati o'zgarishining iqtisodiyotga ta'siri. Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi nisbat. Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatning klassik va keynscha modellari, ular o'rtasidagi farqlar.

O'zbekistonda investitsion faoliyatni ta'minlash va uning shart-sharoitlari. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda ichki investitsiyalarning o'rni va chet el investitsiyalarini jalb qilishning ahamiyati. Tarkibiy o'zgarishlarni izchil amalga oshirishda qulay investitsiya muhitining yaratilishi.

28-mavzu. Iqtisodiy o'sish va milliy boylik

Iqtisodiy taraqqiyot va iqtisodiy rivojlanish tushunchalari mazmuni. Iqtisodiy o'sish uning mezon va ko'rsatkichlari. Iqtisodiy o'sish sur'ati. Iqtisodiy o'sishning ekstensiv va intensiv turlari. Iqtisodiy o'sishning alohida tomonlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Iqtisodiy o'sishning omillari. Yalpi talab va yalpi taklif o'zgarishining iqtisodiy o'sishga ta'siri. Iqtisodiy o'sishda taqsimlash omillarining o'zgarishining mahsulot o'sishini aniqlab beruvchi omillar.

Iqtisodiy o'sishning keynscha va neokeynscha modellari. Kobb-Duglas modelining mazmuni. R.Xarrod va E.Domar modellari. V.Leontevning xarajatlarnatijalar model. Nol darajadagi iqtisodiy o'sish konsepsiyasi. Innovatsion iqtisodiy o'sish. Milliy boylik va uning tarkibiy qismlari. Moddiy-buyumlashgan, nomoddiy (intellektual) va tabiiy boylik.

MHTda milliy boylikni aniqlashning o'ziga hosligi. Mamlakatning iqtisodiy salohiyati. O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatdan samarali foydalanishi va iqtisodiy o'sish muammolari. Iqtisodiy o'sish samaradorligini ta'minlashda tejamkorlikning o'zgarishi. Tabiiy, moddiy va moliyaviy resurslardan tejab-tergab foydalanish yo'llari.

29-mavzu. Milliy iqtisodiyotning muvozanati

Iqtisodiy muvozanatlik tushunchasi. Umumiy iqtisodiy va xususiy muvozanatliklar. Turg'un va muttasil o'zgarib turuvchi muvozanatlik. Iqtisodiy muvozanat darajasini aniqlash usullari. Yalpi sarflar va ishlab chiqarish hajmini taqqoslash usuli. Tarmoqlararo balans, -harajat va -natija usuli. Retession va inflyatsion farq. Jang'arma va investitsiyalarni taqqoslash usuli. Multiplikator samarasi. Akselerator samarasi. Tejamkorlik paradoksli.

Iqtisodiy mutanosiblik va uning turlari. Mutanosibliklarning tasniflanishi. Mutanosibliklarni ta'minlash orqali milliy ishlab chiqarishning muvozanatli rivojlantirish maqsadlari.

O'zbekistonda iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish, diversifikatsiyalash modernizatsiyalash asosida mutanosibli rivojlantirish. Makroiqtisodiy barqarorlashtirish siyosatini amalga oshirish natijalari. Iqtisodiyot tarkibiy tuzilishidagi o'zgarishlar. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish bo'yicha maqsadli loyihalarni o'z ichiga oluvchi uzoq muddatli dasturlarning ahamiyati.

30-mavzu. Makroiqtisodiy beqarorlik: inqiroz, ishsizlik, inflyatsiya

Iqtisodiy rivojlanishdagi nomutanosibliklar va ularning namoyon bo'lish shakllari. Iqtisodiyotning sikllari rivojlanishi. Iqtisodiy sikl fazalari. Sikllik tebranishlar. Iqtisodiy Sikl nazariyalari. Eksternal va internal nazariyalar. Sof monetar nazariya. Yetarlicha iste'mol qilmaslik nazariyasi. Jang'arish nazariyasi. Psixologik nazariya. Iqtisodiy sikl turlari.

Iqtisodiy inqirozning mazmuni, sabablari va turlari. Pul-kredit sohasidagi inqiroz, valyuta inqirozi, birja inqirozi, ekologik inqiroz, sanoat inqirozi, tarkibiy inqiroz, agrar inqiroz. Davriy, vaqtinchalik, muntazam ro'y beradigan inqirozlar.

Hozirgi jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozining mohiyati, kelib chiqish sabablari va salbiy oqibatlari. Rivojlangan mamlakatlarning jahon moliyaviy inqirozidan chiqish borasidagi chora-tadbirlari.

Jahon moliyaviy inqirozining O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri hamda uning oqibatlarini oldini olish va yumshatishga asos bo'lgan omillar. O'zbekistonda inqirozga qarshi choralar dasturining mazmuni va ahamiyati.

31-mavzu. Moliya tizimi va moliyaviy siyosat

Moliya tizimi va uning bo'g'inlari. Moliyaning mazmuni va takror ishlab chiqarishdagi ahamiyati. Moliyaviy munosabatlarining obyektleri va subyektlari. Moliyaning vazifalari. Davlat budjeti va uning moliyaviy resurslarini shakllantirishdagi ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi davlat budjetining tuzilishi. Davlat budjetining daromadlari va xarajatlari tarkibi. Budjet taqchilligi va davlat iqtisodiyoti sharoitida soliqlar va uning vazifalari. Soliq solish tamoyillari. Soliq imtiyozlari. Soliqlarning turkumlanishi. Laffer yegri chizig'i. Soliq yuki va uning darajasini aniqlash. Soliq yukining taqsimlanishi.

O'zbekistonda soliq tizimining soddalashtirilishi va unifikatsiya qilinishi. Soliq sohasini yanada erkinlashtirishning asosiy yo'nalish va natijalari. Moliyaviy siyosat. Fiskal (soliq-budjet) siyosat va uning moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi o'zgarishi.

32-mavzu. Pul muomalasi. Kredit tizimi va banklar

Pul muomalasi. Muomala uchun zarur bo'lgan pul miqdorini aniqlash. Pul muomalasi qonuni. Pulning aylanish tezligi. Pul miqdorini aniqlashga turlicha yondashuvlar. Pul agregatlari. Pul bozorida talab va pul taklifi. Pul multiplikatori. Kredit tizimi va uning tarkibiy qismlari. Kreditning mohiyati, vazifalari va turlari. Kredit munosabatlarining obyektleri va subyektlari. Kredit resurslarining manbalari. Kredit berish tamoyillari. Foiz stavkasi va uning darajasini aniqlovchi omillar. Kredit-pul tizimini davlat tomonidan tartibga solish.

Bank tizimi. Banklarning iqtisodiy mazmuni. Markaziy bank va uning vazifalari. Tijorat banklari va ularning vazifalari. Bank operatsiyalari va bank foydasi hosil bo'lishi. Bank tizimining takomillashtirilishi. Pul - kredit siyosati.

O'zbekistonda milliy valyutani mustahkamlash, so'mning xarid quvvatini oshirib borish va barqarorligini ta'minlash vazifalari. Pul miqdorining o'sishini tovarlar va xizmatlar miqdorining tegishli darajada o'sishi bilan bog'lab olib borish. Milliy valyuta almashuv kursining barqarorligiga yetirish.

33-mavzu. Iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning roli.

Iqtisodiyotni tartibga solishning klassik, monetaristik, keynscha nazariyalari. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning maqsadi. Davlatning iqtisodiy vazifalari: bozor munosabatlari qatnashchilarini huquqiy himoyalash, raqobatchilik muhitini vujudga keltirish; resurslar, mahsulotlar va daromadlarni qayta taqsimlash; iqtisodiyotning va pul muomalasining barqarorligini ta'minlash; tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish. Fan-texnika taraqqiyoti, tarkibiy, ijtimoiy va mintaqaviy siyosatni amalga oshirishda davlatning o'zgarishi.

34-mavzu. Iqtisodiyotni tartibga solishning mohiyati va zarurligi.

Davlatning iqtisodiyotni tartibga solishdagi bevosita va bilvosita usullari. Iqtisodiyotning davlat sektori va uning chegaralari. Davlat buyurtmalari va davlat xaridlari. Iqtisodiyotni bevosita tartibga solishning ma'muriy vositalari. Tartibga solishning tashqi iqtisodiy usullari.

35-mavzu. Aholi daromadlari va turmush farovonligi

Aholi daromadlari, ularning turlari va shakllanish manbalari. Nominal va real daromad. Daromadlarning taqsimlanish sabablari va omillari. Turmush darajasi va

sifati, Turmush farovonligi va qashshoqlikning ko'rsatkichlari. Oila budjeti: daromadlar va xarajatlar tarkibi. Farovonlikning quyi chegarasi. Turmush tarzi. Yashash minimumi. Iste'molchilik savati. Daromadlar tengsizligi va uning darajasini aniqlash. Lorens egri chizig'i. Ditsel va Jini koeffitsientlari. Kuznes gipotezasi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida daromadlar tengsizligini keltirib chiqaruvchi omillar.

Daromadlarni davlat tomonidan qayta taqsimlash g'oyasi, maqsadi va dastaklari. Ijtimoiy to'lovlar. Ijtimoiy siyosat. O'zbekiston bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida aholini ijtimoiy himoyalashning asosiy yo'nalishlari. Daromadlarning eng kam va o'rta darajasini muntazam oshirib borish. Ichki iste'mol bozorini himoya qilish. Aholining kam ta'minlangan tabaqalarini ijtimoiy himoyalash va qo'llab-quvvatlash. Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sifat jihatidan yangi bosqichga o'tilishi. O'zini - o'zi bandleligini ta'minlash oila budjeti daromadlarini oshirishning qo'shimcha manbaiga aylanib borayotganligi.

36-mavzu. Xalqaro iqtisodiy munosabatlar va uning shakllanishi.

Xalqaro iqtisodiy munosabatlarning mazmuni va shakllari. Kapitalning xalqaro harakati. Ishchi kuchining xalqaro migratsiyasi. Fan-texnika yutuqlarining xalqaro ayirboshlanishi. Jahon infratuzilmasining rivojlanishi.

Jahon xo'jaligi aloqalarini xalqaro tartibga solish. Moliya, valyuta va kredit, jahon savdosi sohalaridagi tartibga soluvchi tuzilmalar.

Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari to'g'risidagi turlicha nazariyalar Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mazmuni. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning asosiy shakllari. Jahondagi asosiy integratsion guruhlarining amal qilish xususiyatlari. Ochiq iqtisodiyot va uning o'ziga xos belgilari.

Davlatlararo iqtisodiy integratsiyaning rivojlanishidagi shart-sharoitlar. Turli mintaqalardagi asosiy integratsion guruhlar. Yevropa Ittifoqi (Yel), Erkin savdo to'g'risida Shimoliy Amerika bitimi (NAFTA), Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari asosotsiyasi (AKEAN), Mustaqil davlatlar hamdo'stligi (MDH), Shanxay hamkorligi.

37-mavzu. Valyuta munosabatlari, to'lov balansi va uning taqchilligi.

Xalqaro savdo

Xalqaro savdo to'g'risidagi turli xil nazariyalar. Mutlaq ustunlik va qiyosiy ustunlik nazariyalari. Xeksher-Olin-Samuelson modeli.

Xalqaro savdoning mazmuni. eksport va import, ular o'rtasidagi nisbatning o'zgarishi. Eksport kvotasi. Eksport va import multiplikatori. Eksport va import hajmi o'zgarishining yalpi milliy ishlab chiqarish hajmiga ta'siri. Xalqaro savdoning xususiyatlari. Proteksionizm va erkin savdo siyosatlarini. Eksportni rag'batlantirish usullari.

To'lov balansi va uning tarkibi. Tashqi savdo balansi. Absorbsiya. Kapital harakati balansi. Rasmiy zaxiralarning asosiy ko'rinishlari. Rasmiy zaxiralar bo'yicha operatsiyalar. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozning vujudga kelishida tashqi qarz va tashqi savdo balansidagi nomutanosibliklar kuchayishining ta'siri.

Xalqaro valyuta-kredit munosabatlari. Milliy va xalqaro valyuta tizimi. Jahon valyuta tizimining rivojlanish bosqichlari: oltin standart, oltin-devizli va suzib yuruvchi valyuta tizimi. Valyuta kursi va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Xarid qilish layoqati pariteti nazariyasi.

Valyuta-moliya sohasidagi davlatlararo tashkilotlar faoliyatining rivojlanishi. Xalqaro valyuta fondi. Yevropa valyuta tizimi. Xalqaro tiklanish va taraqqiyot banki.

Xalqaro moliyaviy korporatsiya. Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti. Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki. Osiyo taraqqiyot banki.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

I-semestr uchun mavzular

1. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti va bilish usullari
2. Iqtisodiyot nazariyasi fanining shakllanishi va rivojlanishida iqtisodiy ta'limotlarning o'rni
3. Klassik davrgacha bo'lgan qadimgi iqtisodiy ta'limotlar. Merkantilizm iqtisodiy ta'limoti
4. O'rta asrlar iqtisodiy qarashlari.
5. Klassik iqtisodiy maktabning vujudga kelishi, rivojlanishi va yakunlanishi
6. Marjinalizm iqtisodiy ta'limoti
7. Neoklassik maktab iqtisodiy qarashlari. Keyns va keynschilik ta'limoti
8. Monetarizm. Institutsonalizm. Neoliberalizm
9. Ishlab chiqarish jarayoni, uning natijalari va samaradorligi
10. Iqtisodiy tizim modellari
11. Mulkehiik munosabatlar
12. Tovar-pul munosabatlar
13. Bozor iqtisodiyoti. Bozor va uning tuzilishi
14. Bozor iqtisodiyotining mazmuni va uning rivojlanishi.
15. Talab va taklif nazariyasi
16. Narx va uning shakllanishi
17. Raqobat va monopoliya.
18. Omilli daromadlar va ish haqining shakllanishi.
19. Ishchi kuchi bozori va bandlik
20. Iste'molchining iqtisodiy hujqi. Naflilik nazariyasi
21. Tadbirkorlik faoliyati va tadbirkorlik kapitali
22. Iqtisodiy harajatlar va foyda
23. Agrar munosabatlar va renta nazariyasi
24. Milliy iqtisodiyot va uning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari.
25. Milliy xisoblar tizimi
26. Yalpi talab va yalpi taklif
27. Iste'mol, jamg'arma va investitsiyalar
28. Iqtisodiy o'sish va milliy boylik
29. Milliy iqtisodiyotning muvozanati
30. Makroiqtisodiy beqarorlik: inqiroz, ishsizlik, inflyatsiya
31. Moliya tizimi va moliyaviy siyosat
32. Pul muomalasi. Kredit tizimi va banklar
33. Iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning roli.
34. Iqtisodiyotni tartibga solishning mohiyati va zarurligi.
35. Aholi daromadlari va turmush farovonligi
36. Xalqaro iqtisodiy munosabatlar va uning shakllanishi.
37. Valyuta munosabatlari, to'lov balansi va uning taqchilligi. Xalqaro savdo

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jixozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor- o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur.

Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Kurs ishini tashkil etish bo'yicha ustulubiy ko'rsatmalar

Kurs ishi talabalarining dastlabki ilmiy ishi hisoblanadi. Kurs ishlari talabalar mustaqil ishlarining bir shakli bo'lib, uni muvaffaqiyatli bajarish uchun fan to'g'risida aniq tassavurlarga ega bo'lishlari kerak. Talabalar kurs ishining ilmiy, nazariy, g'oyaviy darajasiga, shuningdek, uning yozilishi va rasmiylashtirish tartibiga e'tibor berishlari lozim.

Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs hajmining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari ishchi fan dasturida va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Tavsiya etilayotgan kurs ishi mavzulari:

1. Iqtisodiy qonunlar, kategoriyalar, ularning farqlari va amal qilish mexanizmi.
2. Ijtimoiy – iqtisodiy ehtiyojlar, ularning turlari va yuksalishi.
3. Iqtisodiy faoliyat va uning turlari.
4. Ishlab chiqarish omillari va ularning tukumlanishi.
5. O'zbekistonda iqtisodiy resurslardan samarali va tejimli foydalanish muammolari.
6. Ijtimoiy-iqtisodiy tizimlar va ularning andozalari.
7. Mulkiylik munosabatlarining iqtisodiy mazmuni va jihatlari.
8. Tovar va uning xususiyatlari.
9. Pulning mohiyati va asosiy vazifalari.
10. Bozor iqtisodiyoti, uning shakllanishi va rivojlanish shart-sharoitlari.
11. Bozorning iqtisodiy mazmuni, uning vazifalari va turlari.
12. O'zbekistonda milliy bozorni shakllantirish vazifalari.
13. Bozor infratuzilmasi, uning asosiy sohalari va unsurlari.
14. Talab tushunchasi, talab egri chizig'i va uning hajmiga ta'sir etuvchi omillar.
15. Taklif tushunchasi, taklif egri chizig'i va uning hajmiga ta'sir etuvchi omillar.
16. Raqobatning ob'ektiv asoslari va rivojlanish bosqichlari.
17. Monopoliyaning mohiyati va turlari.
18. Raqobatning turli modellari narxning shakllanishi.
19. Narxning mazmuni, uning ob'ektiv asoslari, vazifalari va turlari.
20. Tadbirkorlik faoliyati, uning belgilari va vazifalari.
21. Tadbirkorlik kapitali, uning harakat bosqichlari va aylanishi.
22. Menecjment – korxonani boshqarish tizimi sifatida.
23. Marketing, uning vazifalari va bozor tizimidagi roli.
24. Korxonalar xarajatlari, ularning tarkibi va turlari.
25. Foydalaning iqtisodiy mazmuni, uning turlari va unga ta'sir etuvchi omillar.
26. Ish haqining iqtisodiy mazmuni.
27. Agrar munosabatlar va ularning bozor tizimidagi xususiyatlari.
28. YaIM va YaIM, ularni hisoblash usullari.
29. Xufiyona iqtisodiyoti, uning o'lehamlari va namoyon bo'lish shakllari.
30. Jamg'arma va unga ta'sir etuvchi omillar.
31. Investitsiyalarning iqtisodiy mazmuni, turlari va ularning hajmiga ta'sir etuvchi omillar.

32. Iqtisodiy o'sishning mazmuni, mezonlari va ko'rsatkichlari.
33. Iqtisodiy muvozanatlikning mohiyati va unga erishish yo'llari.
34. Iqtisodiyotning tsiklligi to'g'risida turlicha nazariyalar.
35. Iqtisodiy inqirozlar, ularning turlari va namoyon bo'lish xususiyatlari.
36. Yalpi ishchi kuchi va uning takror hosil etilishi.
37. Moliyaviy munosabatlarining mohiyati, vazifalari va iqtisodiyotni tartibga solishdagi roli.
38. O'zbekistonda moliya tizimini yanada takomillashtirish yo'nalishlari.
39. O'tish davrida davlatning moliyaviy siyosati.
40. Soliqlar va ularning nazariy asoslari.
41. Moliya bozori va uning moliyaviy resurslarni shakllantirishdagi ahamiyati.
42. Davlat byudjetining shakllanishi va ishlatilishi.
43. Bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida sug'urta va uning o'rni.
44. Pul tizimi evolyutsiyasi va uning turlari.
45. Kredit munosabatlari va ularning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli.
46. Banklar, ularning turlari va kredit tizimidagi roli.
47. O'zbekistonda davlatning pul-kredit siyosati, uning dastaklari va amalga oshirish vositalari.
48. Inflyatsiya, uning kelib chiqishi va oqibatlari.
49. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning mohiyati va zarurligi.
50. Iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning roli.
51. Aholi daromadlari, ularning turlari va shakllanish manbalari.
52. Bozor iqtisodiyoti sharoitida daromadlar tengsizligining vujudga kelishi va uning sabablari.
53. O'zbekistonda aholini ijtimoiy himoya qilish tizimi va davlatning ijtimoiy siyosati.
54. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mohiyati, turlari va ob'ektiv asoslari.
55. Xalqaro iqtisodiy tashkilotlar va ularning faoliyati.
56. O'zbekistonning jahon bozoriga kirib borish muammolari.
57. Xalqaro savdo, uning turlari va tartibga solish mexanizmi.
58. Xalqaro valyuta tizimining shakllanishi va rivojlanishi.
59. Jahonning global iqtisodiy muammolari.
60. O'zbekistonda tashqi iqtisodiy faoliyatning erkinlashtirilishi.
61. Nominal va real ish xaqi xamda ularning darajasini belgilovchi omillar.
62. Jaxon xo'jaligining tashkil topishi va uning rivojlanish bosqichlari.
63. Bozor iqtisodiyotida ijtimoiy fondlar, ularning turlari va manbalari.
64. O'zbekistonning jaxon bozoriga kirib borish muammolari.
65. Bozor iqtisodiyoti sharoitida mexnat munosabatlari va uni tartibga solishda mexnat shartnomalarining roli.
66. Makroiqtisodiy muvozanatlik va unga erishishning bozor iqtisodiyotidagi shart-sharoitlar.
67. Nominal va real yalpi milliy mahsulot, ularning nisbati va o'zgarish sur'atlari.
68. Milliy iqtisodiyot va uni shakllantirishdagi dolzarb muammolar.
69. Inflyatsiya, uning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlari.
70. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida davlat bjo'djeti daromadlarining shakllanish va xarajatlarning taqsimlanish xususiyatlari.
71. Jahon bozorida narx tashkil topishining o'ziga xos xususiyati.
72. Mulkiylik shakllarining xilma-xilligi raqobatchilik muhitini vujudga

<p>keltirishning ob'ektiv asosi.</p> <p>73. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning milliy kontsepsiyasi va islohotlar strategiyasi.</p> <p>74. Agrar munosabatlar va ularni bozor tizimidagi xususiyatlari.</p> <p>75. Bozor iqtisodiyoti, uning vujudga kelishi va rivojlanishining shart-sharoitlari.</p> <p>76. Tovarlar nafilligi va ayirboshlash qiymatining mazmuni xamda ularning narx tashkil topishidagi axamiyati.</p> <p>77. Pul xaqidagi turli xil nazariyalar va hozirgi zamon pulining tabiati.</p> <p>78. Milliy ishlab chiqarish muvozanatli hajmini aniqlashning turli xil usullari.</p> <p>79. O'zbekistonda ishlab chiqarish tarkibini qayta qurish jarayonida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash muammolari.</p> <p>80. Ishlab chiqarish samaradorligi va uni ta'minlashning hozirgi zamon muammolari.</p> <p>81. Iqtisodiy tiskil va uning turli xil nazariyalari.</p> <p>82. Iqtisodiy o'sish va uning samaradorligi muammolari.</p> <p>83. Pulning moxiyati va uning asosiy vazifalari.</p> <p>84. Iqtisodiy tizimda inson omilining roli.</p> <p>85. O'zbekistonda aholini ijtimoiy ximoyalash tizimi va davlatning ijtimoiy siyosati.</p> <p>86. Xalqaro kredit va uning milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli.</p> <p>87. Bozor iqtisodiyotida mulkchilik munosabatlarining iqtisodiy mazmuni</p> <p>88. Pulga taklif va pulga bo'lgan talab xamda ularni belgilovchi omillar.</p> <p>89. Iqtisodiy o'sish, uning turlari va xisoblash usullari.</p> <p>90. Ishlab chiqarishning tsikli xarakteri va iqtisodiy inqirozlarning ob'ektiv asoslari.</p> <p>91. O'zbekiston tashqi iqtisodiy aloqalarning rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.</p> <p>92. Davlatning kredit-pul siyosati, uning dastaklari va amalga oshirish vositalari.</p> <p>93. Ishsizlik uning turlari va O'zbekistonda bandlik muammolari.</p> <p>94. Soliqlar va ularning bozor iqtisodiyotidagi vazifalari.</p> <p>95. O'zbekistonda inqirozli jarayonlarning namoyon bo'lish xususiyatlari va uni bartaraf etish yo'llari.</p> <p><i>*Bugungi kun davr talabidan kelib chiqib, iqtisodiyotdagi dolzarb mavzular ham qo'shimcha sifatida kurs ishi rahbari bilan kelishgan holatda talaba tomonida bajarilishi ham mumkin.</i></p> <p>Kurs ishi mavzularidan talabalar ixtiyoriy bitta mavzuni tanlab shu mavzu bo'yicha talabalar tomonidan kurs ishi tayyorlash va uni himoya qilish tavsiya etiladi.</p>	<p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etilgan topshiriqlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Klassik iqtisodiy maktabning vujudga kelishi, rivojlanishi, yakunlanishi 2. Ishlab chiqarish jarayoni, uning natijalari va samaradorligi 3. Talab va taklif nazariyasi va Narx shakllanishi 4. Tadbirkorlik faoliyati va tadbirkorlik kapitali <p><i>*Talabalar xar bir oraliq nazoratgacha ushbu mustaqil ish tayyorlab topshiradi. Ushbu topshirish haqida talabalarni baxolashida ko'rsatilib o'tilgan.</i></p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>
---	---

<p>3.</p> <p>V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning umumiy asoslari, bosqichlar.. o'zgarish sabablari va oqibatlari; hozirgi zamon bozor iqtisodiyotining xususiyatlari; iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar to'g'risida <i>tasavvur va bilimga ega bo'lishi</i>. • Iqtisodiyot asoslarini; milliy iqtisodiyotning amal qilishi va rivojlanishi qonuniyatlarini; makroiqtisodiy darajadagi vaziyatlarni iqtisodiy jarayonlarning amal qilish ko'rikmalariga ega bo'lishi; • Iqtisodiy xodisa va jarayonlarni taxlil qilish usullarini bilgan xolda samarali qo'llash; iqtisodiy qonunlarni, ilmiy tushunchalarning (kategoriyalarning) amal qilish xususiyatlarini. mexanizmlarini bilgan xolda iqtisodiy muammolar bo'yicha echimlar qabul qilish <i>malakasiga ega bo'lishi kerak.</i> <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqola yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) echish; • jarayonli – yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish; • so'rov o'tkazish. 	<p>4.</p> <p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test topshirish.</p> <p>5.</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jo'rayev T. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. - T.: "Fan va texnologiya" nashr 2018. - 512 bet. 2. O'Imasov A., Vahobov A.V. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. - T.: "Iqtisod - moliya" 2018. - 480 bet. 3. Jo'rayev T. Iqtisodiyot nazariyasi. O'quv qo'llanma. - T.: "Fan va texnologiya" nashr 2017. - 638 bet. 4. Shodmonov.Sh.Sh. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. - T.: Iqtisod - moliya - 728 bet. 5. В. Ф.Максимова [и др.] Экономическая теория: учебник для бакалавров /; под общей редакцией В. Ф. Максимова. - Москва: Издательство Юрайт 2019.
---	---

- 580 с.

6. Диепров М. Ю. Экономическая теория: учебник для вузов / М. Ю. Диепров О. В. Михайлюк В. А. Николаев. - Москва: Издательство Юрайт 2019, - 216 с.

7. Г. Е. Алпатов [и др.]. Экономическая теория: учебник и практикум для бакалавриата и специалитета / Под редакцией Г. Е. Алпатова. - Москва: Издательство Юрайт 2018. - 299 с.

8. Mc Connell Bruce. Economics. 21th edition. Mcgraw-hill/Irwin USA 2017. 450 p.

9. Gregory Mankiw. Principles of Economics Boston MA USA: Cengage Learning 2018. - 360 p.

10. Economics (Irwin Economics). Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean M. Flynn. —21th edition. 2018.

11. Хажиев Б Д., Мамбетжанов К.К.. Экономическая теория. Учебник Т.: «IQTISODIYOT», 2019. - 552. стр

12. Xodiyev B.Yu., Shodmonov Sh.Sh. Iqtisodiyot nazariyasi Darslik. - T.: Barkamol Iyuz-media, 2017. - 783 bet.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. John Sloman, Dean Garrat. Economics. Pearson. 10th edition. UK. 2018.

2. Anderson, David A. (2019) Survey of Economics. New York: Worth ISBN 978-1-4292-5956-9

3. Roger A. Arnold. Economics 13th Edition, Kindle Edition. (2018). ISBN-j 13: 978-1337617383

4. Макконнелл К.Р., Брю С.Л., Флинн Ш.М. Экономика: принципы, проблемы и политика: Учебник: Пер с англ. 21-е изд. М.: ИНФРА-М, 2019. - 1152. с.

5. Экономическая теория: учебник / С.С.Носова - 4-е изд., стр. - Москва: КНОРУС, 2017. - 792. с.

6. R. Glenn Hubbard, A. Patrick O'Brian. Essentials of Economics. 6th edition. Pearson. New York. 2019.

7. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi - T.: O'zbekiston 2017. - 46 b.

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining " O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 4947-sonli Farmoni. "Xalq so'zi" gazeyasi 2017 yil 7 fevral.

9. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. "Xalq so'zi" gazeyasi 2019 yil 29 dekabr.

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni.Umumiy o'rta, o'rtta maxsus va kasb-hunar ta'limi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida farmoni. 25.01.2018

11. Sh. Mirziyoyev. Tanqidiy tahlil qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik

- har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU 2017. - 104 b.

12. Toshmatov Sh, Asatullaev Allaberganov. Darslik. T.: Iqtisodiy ta'limotlar tarhiie Iqtisod-moliya» 2018. - 341 bet.

Internet saytlari

1. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portali

2. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi

3. www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi markaziy banki rasmiy sayti

4. www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasining rasmiy sayti

5. www.tdiu.uz - Toshkent davlat iqtisodiyot universitetining rasmiy sayti

6. www.tmi.uz - Toshkent moliya institutining rasmiy sayti.

7. **Namangan muhandislik – qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.**

8. **Fan/modul' uchun ma'sullar:**
Tuzuvchilar
O.Aripov – NamMQI "Iqtisodiyot" kafedrasi mudiri, i.f.d. DSc.
E.Jurayev – NamMQI "Iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, i.f.f.d. PhD.
Sh.Ibrogimov – NamMQI "Iqtisodiyot" kafedrasi katta o'qituvchisi, i.f.f.d. PhD.

9. **Taqritzchilar:**
M.Isakov – NamMQI "Iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, i.f.n.
I.Q.Sirojiddinov – NamMQI "Iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, i.f.n.